

Green Deal și “Drill, baby, drill”

Traim vremuri interesante când lumea noastră este într-o schimbare impetuoasă cu multiple valențe (politice, tehnologice, economice, etc.), în timp ce România încă se afla într-o situație de suspans electoral.

1. Tranziția spre energie verde – SUA mai încet, UE mai repede

Unul dintre primele ordine executive ale noului președinte al SUA a fost suspendarea tuturor noilor contracte de închiriere a terenurilor federale și, în general, a sprijinului acordat pentru capacitățile regenerabile¹. “*Drill, baby, drill*” este noul slogan în SUA.

Această orientare pare justificată într-o oarecare măsură în cazul SUA, având în vedere amploarea rezervelor și sectorului de producție de gaz și petrol americane. Astfel, pe de o parte, SUA este în prezent cel mai mare producător din lume atât de petrol cât și de gaze naturale și numărul 4 în lume în ceea ce privește rezervele dovedite de gaze naturale, respectiv, nr. 11 în lume în ceea ce privește rezervele dovedite de țiței². Cu o asemenea înzestrare, politica „Drill, baby, drill” încearcă să rezolve două probleme printr-o singură soluție - valorificarea unei resurse naturale semnificative și salvarea unui mare segment industrial preexistent. Dar în acest caz, probabil că un rol important îl joacă și transformarea petrolului și gazelor în arme economice în cadrul luptei globale pentru supremație cu Rusia și China.

În această furtună geopolitică, UE pare să rămână consecventă cu abordarea sa din ultimii ani. Astfel, Comisia Europeană și-a reconfirmat în mare măsură angajamentul față de politicile verzi, după cum a declarat Președintele Comisiei, dna von der Leyen³ și astfel cum, de asemenea, se reflectă în recenta comunicare a Comisiei Europene intitulată „*Busola UE pentru competitivitate*”, publicată la 29 ianuarie 2025 („**Busola Competitivității**”).

Busola Competitivității se bazează pe concluziile raportului coordonat de Mario Draghi privind viitorul competitivității europene din septembrie 2024⁴ și se dorește a fi o foaie de parcurs strategică pentru acțiuni viitoare care să permită UE să își crească competitivitatea pe scena mondială și să țină pasul cu cei mai mari concurenți ai săi - SUA și China. În timp ce unul dintre obiectivele urmărite de Busola Competitivității este simplificarea birocrăției și încurajarea activităților inovative, obiectivele/politicile Green Deal nu par a fi puse sub semnul întrebării, energia verde rămânând obiectiv cheie al UE.

Astfel, în Busola Competitivității se afirmă că „*Europa a stabilit un cadru ambițios pentru a deveni o economie decarbonizată până în 2050. Ea va menține această direcție, inclusiv prin obiectivul intermediar de 90% pentru 2040*”. De asemenea, „*UE trebuie astfel să accelereze tranziția către energia curată și să promoveze electrificarea*”.

”, sens în care procesul de autorizare simplificata și accelerata este un instrument promovat în mod special. Pe de alta parte, Busola Competitivității adauga un Pact Industrial Curat la Pactul Verde, care va fi ”*menit sa asigure UE ca o locație atractiva pentru producție, inclusiv pentru industriile mari consumatoare de energie, și sa promoveze tehnologii curate și noi modele de afaceri circulare, pentru a-și îndeplini obiectivele de decarbonizare convenite*”.

În contextul menționat mai sus, schimbarile de orientare politica din SUA cu privire la energia verde (de exemplu, marile proiecte eoliene *offshore* sunt suspendate) poate fi în avantajul Europei, deoarece mari investitori în energie verde s-ar putea reloca din SUA în Europa.

2. Poziția României

Cu siguranța, acest semnal de la Bruxelles este încurajator pentru industria energiei verzi, însa au existat și unele voci critice care s-au facut auzite la nivel național în mai multe țari, inclusiv în România, argumentând ca prețurile mai mari la energie în Europa se datoreaza ritmului rapid de tranziție energetica stabilit de Green Deal, etichetat drept o „utopie”.

În ceea ce privește România, în ciuda acestor declarații politice, Ministerul Energiei a promovat și implementat în mod activ scheme de sprijin pentru energii regenerabile cu fonduri europene (Planul Național de Redresare și Reziliența, Fondul de Modernizare, schema CfD) care au finanțat capacitați verzi din bani europeni și fara costuri semnificative pentru consumatorii români. De asemenea, creșterile de preț la electricitate în Europa din ultimii ani par sa fi fost generate în mare parte de criza gazelor în contextul razboiului din Ucraina, mai degraba decât de industria energiei regenerabile, care a fost considerata drept o alternativa strategica la dependența de importurile de gaze.

În plus, situația actuala a sistemului românesc de producere a energiei electrice pare ca se datoreaza mai degraba unor probleme specifice ale pieței energetice românești, inclusiv datorita eșecului de a înlocui capacitațile convenționale vechi și depășite, care nu mai sunt (pe deplin) funcționale, cu centrale electrice noi (inclusiv verzi și nucleare).

Practic, între 2016 și 2022, aproape ca niciun fel de noi capacitați de generare nu au mai fost instalate, în timp ce o parte din cele vechi au fost scoase din funcțiune. De exemplu, în 2020, ANRE a efectuat o revizuire a licențelor de operare existente, deoarece capacitatea totala instalata a României „pe hârtie” era de peste 20,5 GW, dintre care se credea ca doar capacitați de circa 16 GW erau înca operaționale.⁵ Doar în ultimii doi ani, noile capacitați au înregistrat un progres vizibil (deși înca subțire) - 624 MW capacitați noi instalate în 2023⁶ și 950 MW în 2024, așteptându-se finalizarea a înca aproximativ 2.700 MW pâna la sfârșitul anului 2025⁷.

Oricum, în ultimele luni au avut loc unele evoluții juridice care ar trebui sa creasca optimismul în rândul investitorilor în instalații de producere a energie verzi, inclusiv urmatoarele:

a) Finalizarea mult-așteptatelor documente strategice pentru sectorul energetic românesc (noua Strategie Energetica a României 2025 - 2035 cu perspectiva anului 2050 adoptata prin Hotarârea de Guvern nr. 1491/2024 și versiunea finala a Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbarilor Climatice 2021-2030 transmisa Comisiei Europene în octombrie 2024).

Ambele documente strategice reglementeaza obiective durabile privind ponderea energiei regenerabile în consumul total de energie: (i) 38,4% în 2030, (ii) 44% în 2035 și (iii) 73% în 2050. De asemenea, exista unele obiective orientative pentru anumite sectoare de energie regenerabila, cum ar fi 19,5 GW noi capacitați solare și eoliene instalate pâna în 2035 sau o capacitate de stocare a energiei de 2 GW instalata pâna în 2030-2035.

b) Adoptarea unei legislații favorabile pentru instalațiile de stocare a energiei în baterii (BESS)

În ceea ce privește stocarea energiei, aceasta a fost declarată o „prioritate zero” de către Ministrul Energiei ⁸. Există 2 scheme dedicate BESS în derulare, finanțate din Fondul pentru Modernizare (cu un buget de 150 de milioane EUR fiecare).

Cu toate acestea, cea mai așteptată schimbare a constat în eliminarea „dublei impozitari” a instalațiilor de stocare (realizată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 134/2024). Aceasta dubla impozitare provenea din faptul că, în lipsa unei scutiri specifice, instalațiile de stocare erau considerate drept producători atunci când injectau energia în rețea și consumatori atunci când stocau energia din rețea și, în consecință, trebuiau să plătească tariful de transport în ambele forme - tariful de injecție și tariful de extragere, precum și contribuția aferentă certificatelor verzi/contribuția pentru cogenerare, ca orice alt consumator.

De asemenea, s-a clarificat faptul că instalațiile de stocare pot fi dezvoltate în sistem dual pe terenuri cu destinația de pășiști/pășuni, după cum se va arăta mai jos.

c) Adoptarea de norme privind utilizarea pășiștilor în sistem dual

Un mare pas înainte pentru deblocarea potențialului pentru proiectele de producere a energiei verzi a fost adoptarea (cu o întârziere de aproximativ 2 ani) a normelor de aplicare privind utilizarea în sistem dual a pășiștilor, care permite efectiv dezvoltarea de proiecte de energie verde pe pășiști, eliminând o barieră critică.

Miza conceptului de utilizare în sistem dual este suprafața de teren care trebuie scoasă din circuitul agricol - întregul teren utilizat în cazul proiectelor simple *versus* amprenta la sol a construcțiilor în cazul proiectelor dezvoltate în sistem dual. Acest lucru ar putea face o diferență importantă în ceea ce privește suprafața atât pentru proiectele eoliene, cât și pentru cele solare și este important din perspectiva cerinței legale de a compensa pășiștile scoase din circuitul agricol cu o suprafață egală de teren neproductiv care trebuie securizat de investitor și convertit în regim de pășiște. Nu este vorba doar de costuri, ci și de disponibilitatea unor astfel de terenuri neproductive în majoritatea localităților din România.

Deși utilizarea în sistem dual a fost introdusă în legislația românească prin Legea 254/2022 de modificare a Legii 18/1991 („**Legea 254/2022**”), nu au fost adoptate norme exprese de punere în aplicare care să detalieze principiile reglementate de lege și, prin urmare, Ministerul Agriculturii a fost până în prezent reticent în a aviza proiectele de utilizare în sistem dual. În consecință, suprafețe mari de pășiști din România (unele degradate efectiv) au rămas neutilizate pentru producția de energie verde, deși legea permitea acest lucru.

În data de 23 decembrie 2024 a fost publicată Hotărârea Guvernului 1700/2024 privind modificarea și completarea Normelor metodologice pentru aplicarea prevederilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pășiștilor permanente („**HG 1700/2024**”) cu detaliile mult așteptate privind modul în care va funcționa în practică utilizarea în sistem dual. De exemplu, HG 1700/2024 (i) prevede ca contractele încheiate pentru utilizare în sistem dual trebuie să includă anumite clauze obligatorii (de ex, suprafața agricolă destinată activităților agricole, capacitatea și perioada de pășunat, măsurile de gestionare a pășunilor, suprafața ocupată de obiectivele de investiții în energie regenerabilă etc.) și (ii) definește suprafața care urmează să fie scoasă din circuitul agricol ca fiind constituită din suprafețele pentru stâlpii structurii de montaj, fundațiile turbinelor eoliene, invertoarele, stațiile de transformare, unitățile de stocare a energiei electrice, sistemele independente de împământare de protecție și paratrasnet, caile de acces, gardurile de împrejmuire, și alte construcții/subansamble necesare funcționării acestui obiectiv, prevăzute în proiectul tehnic, dar nu mai mult de 20% din totalul suprafeței de 50 de hectare per obiectiv de investiții.

În plus, HG 1700/2024 menționează expres instalațiile autonome de stocare a electricității ca beneficiare ale

utilizării în sistem dual.

d) Clarificarea favorabilă a statutului juridic al terenurilor deținute de formele asociative tradiționale (composesorate)

Un alt pas important în extinderea bazei funciare pentru producerea energiei regenerabile este clarificarea adusă de Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la regimul juridic al terenurilor deținute de composesorate, în sensul că un drept de suprafață poate fi constituit în mod valabil asupra acestor terenuri în scopul proiectelor de energie verde. Aspectul practic era că, în conformitate cu Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere („**Legea 1/2000**”), astfel de terenuri sunt inalienabile, o interdicție care a fost în multiple cazuri interpretată de instanțe, de birourile de carte funciara și de notari ca incluzând o interdicție de a constitui un dezmembrământ al dreptului de proprietate, cum ar fi un drept de suprafață.

În Decizia nr. 102/2024 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, care conține o interpretare general obligatorie a problemei juridice ridicate, s-a afirmat că acordarea unui drept de suprafață este compatibilă cu interdicția de înstrăinare reglementată de Legea 1/2000, în măsura în care dreptul de suprafață nu contravine regimului silvic sau agricol și statutelor formelor asociative (acestea urmând a fi verificate și dacă este necesar, trebuind să fie și modificate înainte de încheierea contractelor respective de constituire a unui drept de suprafață).

3. Privind spre viitor

Aceste modificări relativ recente ale cadrului legislativ permit dezvoltarea în mai bune condiții a proiectelor de energie regenerabilă și se adaugă măsurii anterioare de importanță majoră care a fost scutirea de la cerința elaborării unei documentații de urbanism pentru proiectele de energie regenerabilă (limitate la 50 de hectare pentru terenurile extravilane)¹.

În acest context politic internațional complicat, factorii de decizie politică, atât la nivelul UE cât și din România, vor trebui să navigheze cu prudență sporită prin furtuna geopolitică actuală, cu viziunea clară a unei destinații sigure. După cum spunea Seneca, *„daca un om nu știe spre ce port navighează, niciun vânt nu îi este favorabil”*.

În acest sens, Busola Competitivității acordă susținere pentru Green Deal punând accentul pe alinierea acestuia la așteptările legitime de bunăstare atât ale consumatorilor europeni, cât și ale industriei europene. România are multe de câștigat din această abordare și ar trebui să evite greșelile din trecut, având în vedere că politicile schimbătoare au avut un efect destabilizator. Nu orice distrugere este o distrugere creativă.

¹ <https://www.datacenterdynamics.com/en/news/trump-blocks-renewable-energy-approvals-on-federal-land-and-waters/>

² A se vedea, de ex., <https://www.worldatlas.com/industries/the-world-s-largest-oil-reserves-by-country.html> and <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/natural-gas-by-country>.

³ <https://www.politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-paris-climate-deal-donald-trump-eu-commission-us/>

4. https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059

5. <https://hotnews.ro/anre-romnia-are-oficial-capacitati-de-producere-a-energiei-electrice-cu-o-putere-totala-de-20-579-mw-229100>

6. https://www.economica.net/in-2023-au-aparut-in-romania-capacitati-energetice-noi-de-624-mw-de-zece-ori-mai-mult-decat-in-2022-plus-cei-1-500-mw-de-la-prosumatori-burduja-bilantul-pe-2024-va-fi-si-mai-bun_718928.html

7. https://www.economica.net/capacitati-energetice-noi-de-950-mw-au-fost-puse-in-functie-in-regenerabil-in-2024-date-anre_804870.html

8. <https://www.capital.ro/sebastian-burduja-stocarea-prioritatea-zero-a-sistemului-energetic-national.html>

9. Cu toate acestea, sa nu uitam ca Legea 254/2022, care a introdus aceasta scutire pentru terenurile extravilane, prevede ca se aplica pâna la sfârșitul anului 2026, astfel încât numai proiectele dezvoltate în urmatorii 2 ani vor continua sa beneficieze de aceasta scutire.